

Upprop:

Vår skog håller på att ta slut, och ersättas av trädplantager. Avverka inte de sista gammelskogarna i Kronobergs län!

Våra älskade skogar, våra promenader, våra svamp- och bärskogar. Våra minnen. Stigen och det gamla trädet. Plötsligt finns de inte där. Det ser ut som ett bombnedslag. Skogen vi älskat är kalavverkad. Därefter tät granplantering och inte mycket mer. Mångfalden av liv har ersatts av enfald.

Vi är en del av skogen och den är en del av oss. Den är viktig för vår hälsa och för vår känsla av sammanhang. En levande skog är också hem för tusentals andra arter och komplicerade beroenden mellan växter, djur och svampar. Riktig skog, med denna biologiska mångfald, renar dessutom vatten och luft, och bygger upp markens näringsförråd. Trädplantager saknar många av dessa livsnödvändiga funktioner. Skog och trädodling är helt enkelt inte samma sak. Skog är en väv av liv. Så varför gör vi oss av med den?

Det sjätte massutdöendet av arter på jorden pågår. Naturskogen, den gamla skogen som inte är planterad, försvinner bit för bit. Att tropikerna avskogas i rasande takt och ersätts med plantager kan knappast någon ha missat, men samma sak händer också i vårt land. Genom förödande hyggesbruk har större delen av våra skogar på bara 50 år raderats ut, och ersatts med plantager. Drygt 1800 av Sveriges skogslevande växt-, svamp- och djurarter är idag rödlistade, och avverkning och igenväxning utgör de huvudsakliga hoten mot dem.

Kronobergs skogsmark är idag nästan helt omvandlad till så kallade produktionsskogar. Det är hyggen och trädodlingar, som avverkas till nya hyggen när träden är endast 50–80 år gamla. Resultatet är en sorgligt monotont skogsmark. Den är mycket artfattig och dessutom mycket sårbar för brand, storm och angrepp från svamp och insekter. Avvattningsdiken utarmar den ytterligare. Det är därför ett skogsbruk som också innebär stora ekonomiska risker för den enskilde skogsägaren.

Den skogsindustriella dogmen med hyggen och enfald har kommit att dominera även mindre markägares förvaltning, och tillåtits stöpa om allas vårt landskap, helt utan proportioner och hänsyn till andra värden. Historiskt har denna rovdrift också haft stor betydelse för svensk ekonomi. Idag utgör skogsbrukets förädlingsvärde en liten del av ekonomin, men dess påverkan på landskapet är trots detta monumental. Denna utveckling är allt annat än hållbar, varken för klimat, biologisk mångfald eller för våra möjligheter att trivas i skogen.

Efterfrågan på skogsråvara tycks omätlig, och industrin gör allt för att få tillgång till mer, och för att få skogsägare att tro att industrin värnar även deras bästa. Istället för att förhindra att återstående skogar med höga naturvärden avverkas, lobbar man nu för det motsatta, det vill säga ytterligare intensifierad skogsproduktion, också med påståenden om förment klimatnytta.

Problemet är bara att det mesta inte är sant. Huvuddelen av skogens bundna kol finns i marken, och detta lager blir större ju äldre skogen är. Äldre skogar utgör därför viktiga kolsänkor. Kalavverkning och dikning av gammal skog och trädbevuxna våtmarker tömmer kollagen, och skapar därmed stora klimatutsläpp. Dessa går inte att kompensera med ny ungskog, eftersom en sådan bara kan binda en liten del av det som tidigare varit lagrat. Att ersätta en gammelskog med plantering innebär därför alltid nettoutsläpp av koldioxid, oavsett hur många träd som sedan planteras. Även efter kalavverkning av yngre produktionsskogar tar det många år innan man uppnår ett nollsummespel, och även där leder alltså kalavverkning i det korta loppet till nettoutsläpp av koldioxid.

För den biologiska mångfalden är nuvarande skogsbruksnorm en katastrof. De flesta av naturskogens arter har inga förutsättningar att existera i kalavverkade produktionsskogar, eftersom de kräver miljöer

som det tar hundratals år att bygga upp. Det tar t ex i genomsnitt över 300 år innan en tall duger som boträd åt kungsörn. Det är därför helt centralt att skogar som redan uppnått hög ålder och komplexitet undantas från avverkning innan det är för sent.

Vår riksdag har beslutat att 20 % av respektive skogstyp skall skyddas, ett skydd som ska vara ekologiskt funktionellt. FN förmodas inom kort anta ett mål om 30 % skydd av jordytan. I Sverige är skyddet av skog, med undantag för fjällen, långt ifrån dessa nivåer. Företrädare för skogsindustrin låter däremot påskina att det mesta av skogen är skyddad, och räknar då även hyggen som skydd, så kallad hänsyn. I Kronoberg är andelen skyddad skog lägre än genomsnittet, med endast ca 2 % av skogen formellt, långsiktigt skyddad. I länet finns nu uppskattningsvis endast ett par ytterligare procent kvar av riktig skog som är naturskogsartad eller har höga naturvärden som rester av äldre trädbärande marker. Dessa marker utgör vårt biologiska arv, i vissa fall sedan tusentals år tillbaka. De går inte att ersätta när väl skogen är kalavverkad.

Men även skogar som utnyttjas för skogsproduktion kan tjäna som livsmiljö för många arter, förutsatt att de inte bara består av ett enda trädslag och ålder. I Kronoberg saknas inte minst äldre lövträd, som är viktiga för ett stort antal andra arter. Alm, ask, lönn, ek, rönn, asp och sälg bör därför sparas, gynnas och tillåtas bli gamla. Det går att bedriva ett skonsamt skogsbruk, med mindre ekonomisk risk för den enskilde, mindre klimatutsläpp, mindre utarmning av biologisk mångfald och ett betydligt trevligare skogslandskap att vistas i som följd!

Det är hög tid att ta ansvar för vad vi lämnar efter oss, till kommande generationer och till övriga arter. Kortsiktig ekonomisk utdelning kan inte kompensera de värden som nu går förlorade. Statliga och kommunala aktörer bör föregå med gott exempel, och enskilda markägare få uppskattning och ersättning för det naturskyddsarbete de bedriver.

Vi uppmanar nu markägare, skogsbolag, statliga myndigheter och kommuner:

- **Avverka inte kvarvarande naturskogsartade skogsområden eller andra trädbärande marker med höga naturvärden.** Inköpare och skogsarbetare bör också få verktyg för att upptäcka sådana områden. Även mindre områden med gammelskog är viktiga att spara, som ekologiska livbojar för skogens olika arter, så att de har möjlighet att sprida sig över större områden.
- **På resterande skogsmarker (som redan avverkats) bör marken restaureras genom att alltmer av kalhyggesbruket ersätts med hyggesfritt skogsbruk, dvs ett kontinuitetsskogsbruk där man ”kan avverka träden men ha skogen kvar”.** Det finns redan många goda exempel på detta. Låt oss leva upp till riksdagens skogspolitiska miljömål, antaget redan 1993:

”Skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurliv som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.”

Naturskyddsföreningen i Alvesta
Naturskyddsföreningen i Lessebo
Naturskyddsföreningen Linnébygden
Sunnerbo Naturskyddsförening
Naturskyddsföreningen i Tingsryd
Naturskyddsföreningen i Växjö
Naturskyddsföreningen i Kronoberg
Ljungby fågelklubb
Smålands Ornitologiska förening
Fågelklubben i Växjö
Fågelklubben i Uppvidinge

Bilaga. Några exempel på miljöer som försvinner eller skadas i Kronoberg som en följd av hyggesbruket:

Gammelskog

Drabbar arter som är svårspredda och har svårt att återkolonisera, arter som är beroende av naturliga störningar som brand, storm, översvämning och luckbildning, arter som kräver komplexa och flerskiktade skogar.

Stora och gamla träd

Många arter är beroende av gamla träd, både som livsmiljö och som födokälla.

Död ved i olika former

Döda träd är oerhört viktigt för många av skogens växter och djur. Stor brist råder på äldre liggande döda träd. Hundratals insekter och trädsvampar riskerar att slås ut.

Bärrismiljöer

Efter kalhygge och täta planteringar tar det decennier innan bärris kan blomma och ge bär. En rad insekter drabbas, varav flera är pollinerare som bin och fjärilar.

Lavskogar

Drabbar flera arter.

Källmiljöer

Källor har både kulturellt och ekologiskt värde, med speciella arter. Skador på källmiljöer uppstår ofta vid avverkning.

Andra vattenmiljöer

Dikning och ändring av vattenflöden i bäckar, åar och vid sjöstränder leder bland annat till brunifiering, näringsläckage och uttorkning. Det drabbar organismer som behöver klart vatten, påverkar arter knutna till våtmarker och leder till torkstress på planteringar.

Strandskogar

Zonen mellan land och vatten är en viktig miljö för bland annat insekter och fåglar.

Gamla naturbetesmarker

Öppen och solig, gles trädmiljö, rik på kärlväxter, buskar och pollinerare. Har nu omvandlats till granplanteringar, med hyggesbruk.